

Interview met Marjan Laaper door Eva Michiels

Publicatiedatum: 21-12-2022

Marjan Laaper in haar atelier aan de Borgerstraat in Rotterdam. Foto: Eva Michiels.

Kunstenares Marjan Laaper (1971, Rotterdam) is opgeleid aan de Academie Beeldende Kunst in Rotterdam en de Rijksacademie in Amsterdam. Ze verblijft regelmatig in het buitenland: ze ging tijdens haar academitijd op uitwisseling naar Baltimore en deed internationale kunstenaarsresidenties in Amerika, Japan, China en IJsland. Nu woont en werkt ze in Rotterdam, de stad waar ze opgroeide en het grootste deel van haar leven doorbracht. Haar atelier bevindt zich aan de Borgerstraat in een ateliergebouw gedeeld met allerlei kunstenaars, van schilders tot grafici en van textielkunstenaars tot keramici. Zelf richt Marjan zich op grootschalige videoprojecties, installaties en kunst in de openbare ruimte. Vanaf de roltrap in metrostation Vijzelgracht te Amsterdam is haar elektronische werk *Ramses Shaffy, Levenslijnen* (2016) te zien. Marjan doet daar elke drie maanden zelf het onderhoud.

1) Hoe ben je kunstenaar geworden?

Van 1989-1994 heb ik gestudeerd aan de Academie van Beeldende Kunsten, de huidige Willem de Kooning academie, op de afdeling Autonome Beeldende Kunst/Beeldhouwen. Na de academie vertrok ik naar een prachtig atelier bij het kunstenaarscollectief Duende. Samen met circa veertig beeldend kunstenaars werkte ik in een voormalige technische school. Dat was fantastisch. Maar het was wel een hele overgang vanuit de kunstacademie waar alles geregeld was, met werkplaatsen, studiefinanciering en contacten. Ik vond het heel pittig dat

na mijn afstuderen ineens alles op mijn schouders kwam. Daarom besloot ik een vervolgopleiding op de Rijksacademie in Amsterdam te doen. Dat was ook fantastisch. Ik had mijn eigen atelier, ik mocht autonoom werk maken, ik had internationale begeleiders en contact met Nederlandse en internationale kunstenaars, dus ik had een heel breed netwerk. Ook ontving ik een studiebeurs. Daarmee kon ik tijd kopen om in het kunstenaarschap te groeien, want naast creatief zijn is ook een netwerk, kennis van de financiële kant en het systeem van belang: hoe kom je rond en hoe krijg je je werk aan de man? Dat is denk ik ook de basis geweest voor mijn vele residenties en buitenlandse verblijven, omdat je dan in een context zit waarin je mensen leert kennen en het financieel allemaal wat veiliger is. Na de Rijksacademie ben ik teruggegaan naar Duende, waar ik bijna twintig jaar een atelier had. Dat was ook een goede leerschool, omdat ik collega's ontmoette, ervaringen uitwisselde en er waren internationale gastateliers. Zo ben ik geleidelijk in het kunstenaarschap gegroeid.

2) Wat typeert jouw kunst? Hoe zou je jouw oeuvre omschrijven? Waarom werk je graag met video als medium?

Ik maak voornamelijk grootschalige videoprojecties, installaties en kunst in de openbare ruimte. Mijn autonome werk is niet gebonden aan een bepaalde context en ontwikkel ik onafhankelijk, terwijl kunst in de openbare ruimte vaak in opdracht is. Daarvan staat de locatie, het budget en soms ook de thematiek vast. Maar die hoofdtakken in mijn werk lopen steeds meer in elkaar over. Bijvoorbeeld van de autonome serie *Longing for Paradise*, bestaande uit vijf dierenprojecties, zijn sommige werken nu ook in de openbare ruimte waar ze toch met architectuur of een bepaalde locatie versmelten. De natuur, menselijk gedrag en de beleving van de alledaagse werkelijkheid zijn terugkerende inspiratiebronnen. De levenscycli van mens en natuur spelen een belangrijke rol in mijn videowerk en installaties. Ik werk graag met video omdat ik het een mooi medium vind, maar ook vanuit praktisch oogpunt. Voorheen werkte ik met grote installaties die ik na tijdelijke tentoonstellingen moest afbreken en waarvoor ik veel opslagruimte nodig had. Toen Duende werd opgeheven, moest ik veel installaties wegdoen. Ik vond dat verschrikkelijk en confronterend: zo is het kunst en zo is het afval. Dat ging mij op een gegeven moment tegenstaan. Nu werk ik met digitale bestanden die ik groot kan tonen én gemakkelijk kan opbergen. Mijn keuze voor het videomedium is dus een combinatie van praktische en esthetische overwegingen. Ik vind het medium mooi, omdat het aan de ene kant het realisme heeft dat lijkt aan te sluiten op de alledaagse werkelijkheid, maar door manipulatie kan je het heel erg naar je hand zetten. Ik zie mijn videowerk ook als een soort beeldhouwkunst in de manier waarop ik het presenteer als installaties geïntegreerd in de ruimte. Voorheen maakte ik alles analoog, maar nu maak ik alles digitaal. Dat zie je aan mijn atelier: het meeste gebeurt in de computer.

3) Wat zijn jouw drijfveren om kunst te maken en wat zou je graag willen bereiken?

Samen met mijn kunst maak ik een ontwikkeling door en dat vind ik het mooie van mijn vak: dat het in iedere levensfase met mij meegroeit. De fascinaties, frustraties, behoeftes, troost en inspiratiebronnen van bepaalde momenten in mijn leven kan ik met mijn werk verder uitdiepen, onderzoeken en verwerken. Deze persoonlijke zoektocht probeer ik in mijn werk een universeel karakter te geven, zodat dat ook voor anderen herkenbaar is. Het maken van werk is een zoektocht die blijft veranderen. Ik zou met mijn werk willen groeien naar meer aansluiting met de maatschappij, zonder mijn autonomie te verliezen. Ook hoop ik dat internationale samenwerking en opdrachten in het buitenland op mijn pad blijven komen. Het werken in het buitenland activeert mij om dingen vanuit verschillende standpunten te zien en mijzelf en mijn positie te blijven bevragen. Het is een ontdekkingstocht die ik gezamenlijk met

mijn werk doorloop, een zoektocht naar inhoud, betekenis en zingeving, waarin mijn leven en mijn werk elkaar ondersteunen en versterken.

4) Je hebt in Amerika, Japan, China en IJsland kunstenaarsresidenties gedaan. Wat hebben die perioden in het buitenland jou gebracht?

Mijn allereerste internationale residentie was in Baltimore in 1993 tijdens mijn academieperiode. Het leuke aan residenties is dat je geen buitenstaander of toerist bent, maar dat je tijdelijk wordt opgenomen in een bestaande community en onderdeel wordt van het leven daar. Baltimore heeft de basis gelegd voor mijn andere reizen. Het zit niet in mijn aard om dat soort dingen te doen. Ik merk dat ik graag in mijn vertrouwde omgeving blijf en mijzelf moet uitdagen erop uit te gaan. Als ik in het buitenland ben dan voelt het alsof ik helemaal aansta, alles tien keer zo intens beleef en dingen anders zie. Je staat daar veel meer open voor alles. Het haalt je uit je comfortzone. Tijdens mijn residentie in de stad Sapporo (Japan, 2001) nam ik mijn camera en statief mee op de fiets en alles was interessant om te filmen. Het is ook ideaal tijdens zo'n residentie dat een tentoonstelling, catalogus en interviews worden geregeld. In 1997 had ik een residentie in Skowhegan in de Amerikaanse staat Maine. Daar had ik een eigen atelier midden in de bossen, waar ik teruggeworpen was op mijzelf en de natuur. In China deed ik in 2013 een residentie bij de Chinese European Art Center (CEAC) in de stad Xiamen. Ik was daar met het videowerk *The Gift* bezig en ik wilde daar graag iets mee doen op een groot LED-scherf, die je daar veel in de openbare ruimte ziet. Via een residentie kunnen zulke dingen geregeld worden, want zij onderhouden contact met bedrijven en tentoonstellingslocaties. CEAC heeft ervoor gezorgd dat ik twee jaar later les kon geven in Hangzhou en ze hebben mij voorgedragen voor een tentoonstelling in Datong. Zelf zou ik dat nooit allemaal voor elkaar krijgen. Dus residenties zijn zowel qua thematiek heel interessant voor mijn werk als qua contacten die deuren openen. In 2014 verbleef ik in IJsland in het kleine plaatsje Djúpivogur, te midden van het ruige landschap. Ineke Gudmundsdson die mij uitgenodigd had woont in IJsland, en is overigens de oprichter van de CEAC. Als je eenmaal zulke contacten hebt, ontstaat een netwerk waardoor je op zulke verschillende plekken terechtkomt. De verschillende residentie-ervaringen zijn belangrijk voor mijn werk en om mezelf verder te ontwikkelen. In mijn werk ben ik veel met natuur en dieren bezig, ik denk als tegenhanger van mijn leven in de stad en vanwege mijn verlangen naar schoonheid.

5) Je hebt veel kunstopdrachten in de openbare ruimte op jouw naam staan. Aan welk werk heb je een speciale herinnering?

Voor de verkoop van mijn autonome kunst werkte ik samen met de Amsterdamse Galerie Van Wijngaarden/Hakkens en de Rotterdamse MK galerie. Zij toonden het en gingen ermee naar beurzen in het buitenland. Mijn eerste tentoonstelling was in 1993 bij de MK galerie, toen ik nog op de academie zat. Achttien jaar werkte ik samen met de MK galerie, totdat de galeriehouders, Emmo Grofsmid en Karmin Kartowikromo, in 2011 door een noodlottig auto-ongeluk om het leven kwamen. Dat voelde als een kantelpunt in mijn leven: ik dacht het is afgelopen, nu zij er niet meer zijn. De Amsterdamse galerie was al gestopt. Na een paar maanden tipte iemand mij de kunstwedstrijd Ramses Shaffy Art Project, waarvan de winnaar zijn ontwerp mocht uitvoeren in metrostation Vijzelgracht te Amsterdam. Ik won de prijs en mocht mijn idee uitwerken: een portret van Ramses Shaffy bestaande uit levenslijnen. Dat project is voor mij echt een houvast geweest, omdat ik iets had om voor te gaan en weer geld mee kon verdienen. Bij het project kreeg ik fantastische begeleiding en veel persaandacht. Kunst in de openbare ruimte is een vak apart. Het mooie is dat het werk dat je

maakt veelal voor langere tijd op een plek aanwezig blijft, waardoor het een verbinding met de locatie en de mensen daar krijgt.

Ramses Shaffy, *Levenslijnen* in Metrostation Vijzelgracht, 2016, 24 x 13 meter, LED-verlichting. Foto: Marjan Laaper.

6) Hoe heb je kunstverzamelaar Maya Meijer-Bergmans leren kennen en wat betekent zij voor jou?

Toen ik in mijn atelier bezig was met werk voor mijn solotentoonstelling *Longing for Paradise* (2021) in galerie NL=US, hoorde ik een radio-interview met Maya. Zij vertelde gepassioneerd over de historische panden die zij met haar man aankoopt en ontwikkelt. Ze maakt daar openbare plekken van voor onder andere congressen en tentoonstellingen. In het interview vertelde Maya dat ze bezig was met een klooster in Maarsse. Ze vertelde over de architectuur, de donkere ruimten daarbinnen, de sereniteit en de verstillings van dat gebouw en ik dacht: wauw, mijn werk is gemaakt voor die locatie! Ik wilde haar graag ontmoeten, dus heb ik haar uitgenodigd voor de tentoonstelling in NL=US. Ze kwam langs en was heel enthousiast. Daarna ben ik ook naar het voormalige klooster gegaan. Maya heeft toen het videowerk *A Sense of Wonder* aangekocht. Ze is ook bezig met de herontwikkeling van Paleis Soestdijk. Heel toevallig wilde curator Marie Jeanne de Rooij, die afgelopen zomer een tentoonstelling in de tuin van Paleis Soestdijk mocht maken, een ander werk uit de serie *Longing for Paradise*, namelijk *Encounter*, in de tentoonstelling *Voorlopers* opnemen. Dus zo kwam mijn werk opnieuw bij Maya terecht en kwamen we weer op elkaars pad. Het is fijn en essentieel om mij gesteund te voelen door iemand die geïnteresseerd is in mijn werk, achter mij staat en mij ondersteunt door het te kopen en te tonen.

V.l.n.r.: Marie Jeanne de Rooy, Marjan Laaper en Maya Meijer-Bergmans naast *Encounter* in de tuin van Paleis Soestdijk. Foto: Amaury Miller.

7) Zijn er meer kunstverzamelaars die jouw werk in hun collectie hebben?

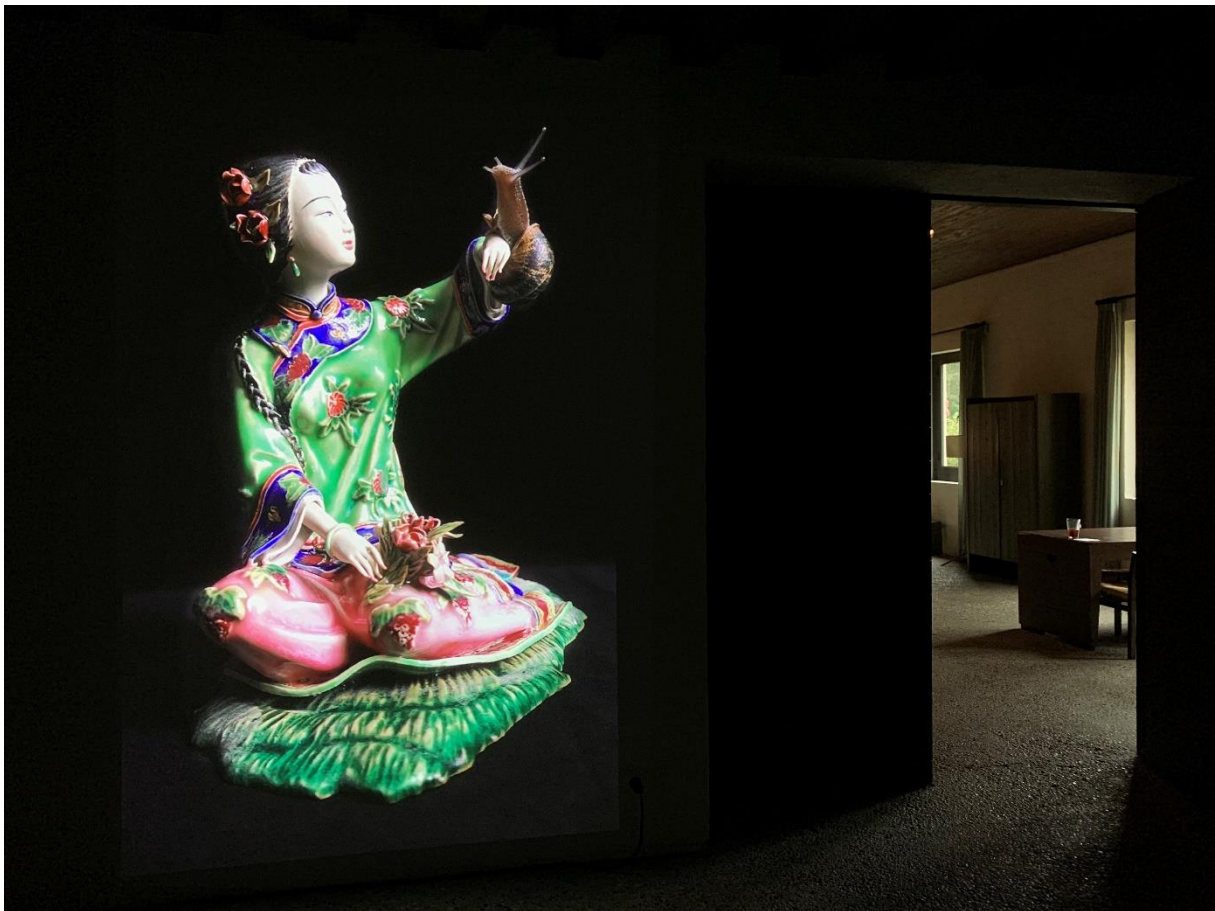
Mijn werk zit in de collectie van Isabelle en Jean-Conrad Lemaître in Parijs. Zij verzamelen alleen videokunst, wat ze privé in huis hebben, maar ook op veel plekken in de wereld tonen. Mijn werk hebben ze in Australië, Argentinië en Nieuw Zeeland laten zien, dus dat is geweldig. Verder is er werk bij privéverzamelaars in Duitsland, Canada, Italië, maar daar heb ik weinig contact mee. Mijn werk is ook opgenomen in openbare collecties en bedrijfscollecties, zoals de Rijkscollectie Percentagekunst en die van het AMC, de gemeente Amsterdam en de gemeente Heerhugowaard. De Hogeschool Rotterdam toont mijn videoprojectie *Cocon* permanent in de openbare ruimte. Vroeger ging de verkoop van mijn werk uitsluitend via galleries. Nu heb ik meer persoonlijk contact met verzamelaars. Ik word vertegenwoordigd door galeriehoudster Clemente Brakel van galerie NL=US in Rotterdam.

8) Kan je wat meer vertellen over het door Maya aangekochte werk *A Sense of Wonder*? Waarom past dit werk in Maya's kunstverzameling?

Dat is één van de vijf videoprojecties uit de serie *Longing for Paradise* waarin dieren centraal staan. Het porseleinen beeldje heb ik jaren geleden tijdens een reis in Azië gekocht. Je ziet een vrouw die kijkt naar een insect op haar hand. De verwondering voor de natuur sprak me aan in dat beeld. Het stond lange tijd in mijn keuken. Op een dag reed ik onderweg naar mijn atelier bijna over een slak heen. Ik raapte de slak op en dat beest bewoog prachtig. Ik moest meteen denken aan het beeldje, omdat ik dat dier bewonderde zoals dat beeldje het insect op haar hand bewondert. Ik dacht wauw, dit moet ik samenbrengen, dus ik heb die slak in mijn atelier even tussen het groen gezet en ik ben naar huis gefietst om het beeldje te halen. Vervolgens heb ik de slak en het beeld verenigd en gefilmd. Ik vond het schitterend hoe de

verwondering en de verstillingsamenkwamen. Zo is dat werk ontstaan. Soms bedenk ik van tevoren een gevoel of thematiek waar ik naartoe werk, maar soms komen dingen ook zo op mijn pad.

Dit werk integreert goed in het gebouw. Het is een donkere ruimte, maar het is niet verduisterd. Vaak moeten bij videokunst de ramen worden verduisterd, maar in het kloostergebouw is er een natuurlijke belichting. Het werk wordt geprojecteerd aan het eind van een gang en dan zie je dat beeld haast als een sculptuur in de ruimte. Door de verlichting heeft het ook iets sacraals. De verstillings, het sacrale en de verwondering van het videowerk zit ook in de oude architectuur en dat versterkt elkaar. Dat vind ik de kracht van de locatie in combinatie met het werk. Maya staat met haar verzameling open voor vernieuwing, innovatie, experiment en dingen die spelen in de maatschappij. Dat vind ik heel leuk aan haar. Daar sta ik achter en dat is voor mij ook inspirerend.

Video-installatie *A Sense of Wonder* in Buitenplaats Doornburgh. Foto: Marjan Laaper.

9) Is werk van jou momenteel of binnenkort ergens te zien?

Curator Renny Ramakers nodigde mij uit om mijn video-installatie: *Encounter* te tonen op *Can Reon* in Spanje afgelopen september, een plek waar kunst, design, muziek, cultuur en wijnproeven samenkomen. In mei 2023 organiseert zij een soortgelijk festival waarbij ik ook zal worden betrokken. Momenteel ben ik bezig met een project voor Stichting Wijkcollectie, een organisatie die verhalen uit wijken verzamelt en samenwerkt met een groep Rotterdamse kunstenaars, maar dat is nog in ontwikkeling. Op 15, 16 en 17 december is de videoprojectie *A Sense of Wonder* te zien in het Julianapark Schiedam tijdens het Lichtkunstfestival Winterlicht.

Links:

- Website Marjan Laaper: <https://www.marjanlaaper.com/>
- LinkedIn Marjan Laaper: <https://www.linkedin.com/in/marjanlaaper/?originalSubdomain=nl>
- Facebook Marjan Laaper: <https://www.facebook.com/marjan.laaper>
- Videoregistratie *Ramses Shaffy, Levenslijnen*: <https://www.youtube.com/watch?v=6cuT-cBsyDo>
- Videoregistratie *Encounter* in de tuin van Paleis Soestdijk (mei-augustus 2022 in de tentoonstelling *Voorlopers*): https://www.youtube.com/watch?v=hXT_-1pOns
- Kunstambassade (virtueel atelierbezoek): <https://kunstambassade.nl/kunstenaars/marjan+laaper/>
- Tentoonstelling *Longing for Paradise* in galerie NL=US: http://nlisus.com/?page_id=8244
- Videoregistratie tentoonstelling *Longing for Paradise* in galerie NL=US: <https://www.youtube.com/watch?v=pNJ4jpp0aEI>
- 'De 52' Noord/Zuidlijn-podcast #5 met Marjan Laaper over haar Ramses Shaffy-kunstwerk in station Vijzelgracht: <https://soundcloud.com/noordzuidlijn/de-52-podcast-5-kunst-bij-de-noordzuidlijn?in=noordzuidlijn/sets/de-52-podcast>